

BA201

СВЕТОВНА ИКОНОМИКА

Приета: Прот. №5/23.09.2022г.

Лектор: доц. д-р Д. Съботинова

АНОТАЦИЯ

Дисциплината Световна икономика е завършващата трета част на икономическата теория. Тя се състои от две части - международна микроикономика (международна търговия и движение на производствени фактори) и международна макроикономика (международни финанси и политика в отворена икономика). Докато микроикономиката разглежда поведението на индивидите и фирмите, а макроикономиката се занимава с проблемите на безработицата и инфлацията в отделните страни, то световната икономика изучава поведението на отворената икономика и взаимодействието ѝ с останалия свят.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ИЗХОДНИ УЧЕБНИ РЕЗУЛТАТИ

Курсът по световна икономика има за цел да:

- запознае студентите с теориите за международната търговия;
- обясни причините, принципите и механизмите на действие на търговската политика;
- постави проблемите на икономическата и монетарна интеграция;
- идентифицира причините и резултатите от международното движение на производствени фактори;
- разгледа поведението на транснационалните компании и ефектите от тяхната дейност за изпращащата и приемащата страна;
- разкрие как работи валутният пазар, причините за промяната на валутните курсове и запознае с еволюцията на световната валутна система;
- представи счетоводните принципи, формата, компонентите и начините за уравнивяване на платежния баланс;
- разгледа теорията за паритета на покупателната способност и подходите към платежния баланс от гледна точка на еластичността и абсорбцията;
- покаже инструментите и механизмите на действие на бюджетната и паричната политики в отворена икономика при различни режими на валутния курс;
- посочи кои са проблемите пред устойчивото развитие на световната икономика.

ПРЕДПОСТАВКИ

Дисциплината изисква познания от курсовете по Макроикономика и Микроикономика.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

Специалност	Статут	Кредити	редовно и дистанционно обучение				задочно обучение			
			Л	с	у	общо	л	с	у	общо
Финанси	Задължителна	6	40		20	60	30			30
Счетоводство и контрол	Задължителна	6	40		20	60	30			30
Маркетинг	Задължителна	6	40		20	60	30			30
Бизнес администрация	Задължителна	6	40		20	60	30			30
Международни икономически отношения	Задължителна	6	40		20	60	30			30
Икономика и маркетинг на туризма	Задължителна	6	40		20	60	30			30

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

ЧАСТ I. МЕЖДУНАРОДНА МИКРОИКОНОМИКА (МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ И ДВИЖЕНИЕ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИ ФАКТОРИ)

Тема 1. Класически теории за международната търговия

Меркантилизъм. Роля на държавата в икономиката. Виждането за активен търговски баланс. Значение на меркантилизма. Теория за абсолютното предимство на Адам Смит. Абсолютното предимство като основа на взаимноизгодна търговия. Допускания в модела на Смит. Абсолютно предимство в условия на автаркия и в условия на специализация. Относителни цени на стоките: условия на търговия. Теория за сравнителното предимство на Дейвид Рикардо. Закон за сравнителното предимство. Относителни цени на стоките и специализация. Сравнително предимство и алтернативни разходи. Граница на производствените възможности и алтернативни разходи. Пълна специализация и изгода от търговията при постоянни алтернативни разходи.

Тема 2. Неокласически теории за международната търговия

Теорията на Хекшер-Олин – съотношение на производствените фактори и международна търговия. Допускания на теорията на Хекшер-Олин. Определения за факторна интензивност и факторна изобилност. Теорема Хекшер-Олин. Причинно-следствени връзки в теоремата Х-О. Теорема Хекшер-Олин-Самуелсън. Причинно-следствени връзки в теоремата Х-О-С. Ефект от търговията върху разпределението на дохода. Международната търговия като заместител на международното движение на производствени фактори. Теорема Столпер-Самуелсън: влияние на цените на стоките върху факторните цени. Теорема на Рибчински: влияние на предлагането на производствени фактори върху обема на произведените стоки. Възможност за деиндустриализация. Емпирична проверка на теорията Хекшер-Олин: парадокс на Леонтиев. Стандартен неокласически модел на международната търговия. Граница на производствените възможности при нарастващи пределни алтернативни разходи. Пределна норма на трансформация. Пределна норма на заместване. Равновесие в условия на автаркия. Равновесие в условия на търговия. Непълна специализация в условията на нарастващи пределни алтернативни разходи. Изгода от търговията.

Тема 3. Най-нови теории за международната търговия

Технологични теории за международната търговия: Шумпетер: технологична промяна и международна търговия; Познер: търговия, основана на технологични различия; Вернон: жизнен цикъл на стоката и международна търговия; Хофбауер: динамична икономия от мащаба и международна търговия. Международна търговия, основаваща се на икономии от мащаба на производството. Международна търговия в условията на монополистична конкуренция: модел на Кругман. Теория на вътрешноотрасловата търговия: с хомогенни и с диференцирани стоки. Измерване на вътрешноотрасловата търговия – формула на Грубел-Лойд. Теория за конкурентните предимства на Майкъл Портьър.

Тема 4. Международна търговска политика

Търговски ограничения - мита. Въвеждане на импортно мито в малка и голяма страна – ефекти. Норма на ефективна митническа защита. Немитнически търговски ограничения: Количествени ограничения – квоти, лицензи и доброволни експортни ограничения; Скрити ограничения – технически и административни бариери, изисквания за компоненти местно производство, държавни покупки, вътрешни данъци; Финансови ограничения – субсидии, кредитиране, дъмпинг. Аргументи за и против протекционизма. Международна търговска система ГАТТ (СТО). История на създаване на ГАТТ. Основни принципи на дейността на ГАТТ. Създаване на СТО.

Тема 5. Регионална икономическа интеграция

Икономическа интеграция - етапи. Неокласически подход към анализа на интеграцията: статични и динамични ефекти на интеграцията, опити за измерване на изгодата от интеграцията. Европейска икономическа интеграция: история на ЕС, институции, етапи на изграждане.

Тема 6. Международно движение на производствени фактори и ТНК

Структура и мащаби на международното движение на капитал. Мотиви за портфейлни и преки инвестиции. Неокласически теории за международното движение на капитал: Олин – международното движение на капитал като „изключение от правилото“; Нурксе – движението на капитал като резултат от разликите в лихвените проценти на страните; Иверсен – рискът като фактор за движението на капитал; Мъндел – международната мобилност на капитала като заместител на мобилността на стоките. Международно движение на труд. Международни (транснационални) корпорации – понятие и определения. Теории за международното производство и преките чуждестранни инвестиции: Теория за пазарната власт на фирмата: Хаймер; Теория за териториалното разполагане на производството: Вернон – теория за жизнения цикъл на стоката, Кожима и Озава – достъп до пазар и ресурси; Трансакционни разходи и интернализация в процеса на международното производство: Коуз, Бакли и Касон; Еклектична парадигма: Данинг – предимства на собствеността, местоположението и интернализацията. Роля на ТНК в световната търговия и международното производство. Трансферно ценообразуване – мотиви, влияние върху икономическата ефективност и контрол.

ЧАСТ II. МЕЖДУНАРОДНА МАКРОИКОНОМИКА (МЕЖДУНАРОДНИ ФИНАНСИ И ПОЛИТИКА В ОТВОРЕНА ИКОНОМИКА)

Тема 7. Валутен курс и валутен пазар

Валута и валутен курс – плаващ и фиксиран. Валутна котировка: пряка и косвена. Валутен пазар: институционална структура, световни центрове на валутна търговия, размер на валутния пазар, валутна структура на пазара. Видове операции на валутния пазар: спот сделки, форуърдни сделки, суап сделки, фючърсни валутни контракти, валутни опции. Валутен арбитраж, валутен риск, валутен хеджинг, валутна спекулация. Еволюция на световната валутна система: Златен стандарт, Бретън-Уудска валутна система, Ямайска валутна система, съвременни режими на валутните курсове. Аргументи за и против плаващия и фиксирания валутен курс.

Тема 8. Платежен баланс

Платежен баланс - основни понятия и определения, счетоводни принципи и стандарти. Текуща сметка на ПБ. Капиталова сметка на ПБ. Финансова сметка на ПБ. Търговски баланс, текущ баланс, баланс на финансовите операции. Уравновесяване на ПБ – автоматично и регулативно.

Тема 9. Платежен баланс и валутен курс

Основни понятия: обезценяване и поскъпване на валутата, девалвация и ревалвация, търсене и предлагане на чужда валута. Подход към ПБ от гледна точка на еластичността – ценова еластичност на търсене на износ и ценова еластичност на търсене на внос, условие Маршал-Лернер за стабилност на валутния пазар и успешна девалвация, влияние на девалвацията върху ПБ, ефект на кривата Джей. Абсорбционен подход към ПБ – национален доход, абсорбция и текуща сметка на ПБ.

Тема 10. Фактори, определящи валутния курс

Теория за паритета на покупателната способност. Закон за единната цена. Теория за ППС: абсолютен и относителен ППС. Надценена и подценена валута. Валутни курсове, лихвени проценти и инфлация. Непокрит и покрит лихвен арбитраж. Ефект на Фишер. Паричен и портфейлен подход към платежния баланс и определяне на валутния курс.

Тема 11. Макроикономическа политика в отворена икономика

Цели и инструменти на макроикономическата политика. Вътрешен и външен баланс като цели на макроикономическата политика. Типове международна мобилност на капитала. Диаграма на Суан. Правило на Тинберген. Построяване на модела IS-LM-BP. Модел на Мъндел-Флеминг. Макроикономическа политика при фиксиран и плаващ валутен курс. Принцип на ефективната пазарна класификация. Международна координация на макроикономическата политика.

Тема 12. Устойчиво икономическо развитие

Определение за устойчиво развитие. Силна и слаба устойчивост. Показатели за устойчиво развитие – индекс на човешкото развитие, матрица на БВП. Икономически растеж и околна среда. Регулиращи механизми за устойчиво развитие. Екофискална политика (екоданъци и екосубсидии). Международни икономически сравнения.

ПЛАНИРАНИ УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ И МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ

Курсът по Световна икономика прилага интерактивни методи за учене, използвайки възможностите на платформата за електронно обучение. В Moodle е представен в достъпна форма целият учебен материал, като студентите могат да решават тестове и проверяват знанията си, да се свързват и дискутират помежду си и с преподавателя. Планирани са присъствени лекции и семинари, електронно обучение в Moodle среда, презентации, видеоматериали, практически казуси, задачи, тестове. Предлага се списък от теми по избор, които се разработват през семестъра. Защитата на разработената тема се провежда в края на семестъра.

МЕТОДИ И КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Работата на всеки студент редовно обучение през семестъра се оценява с текуща оценка. Тя се получава от полагането на два теста – един в средата и друг – в края на семестъра. При формирането на текущата оценка се има предвид и активността на студента в дискусиите по време на семинарните занятия. Всеки студент разработва доклад по предварително избрана тема, който допълва текущата оценка и е условие за освобождаване от изпит.

Семестриалният изпит е изпитен тест. Освобождаване от изпит се допуска с много добра и отлична текуща оценка, формирана от резултатите от двата теста и представения доклад. При формирането на крайната оценка освен резултата от семестриалния изпит се има предвид и текущата оценка.

За студентите от задочно обучение оценяването е под формата на тест в края на семестъра. Разработването и представянето на доклад по предварително избрана тема е по желание и води до повишаване на оценката от изпита.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА

1. Съботинова, Д. Световна икономика. БСУ. Бургас. 2015.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Гаргов, В. Международен икономикс. Наука и икономика. Варна. 2010.
2. Епинг, Р. Ч. Световната икономика. Дамян Яков. София. 1996.
3. Илиев, И., Г. Маринов, А. Атанасов, В. Димитрова и А. Шиваров. Международен икономикс. Стено. Варна. 2004.
4. Коландър, Д. Макроикономика. Св. Климент Охридски. София. 1999.
5. Масларов, Св. Международни финанси. Нов български университет. 2010.
6. Миркович, К. Международна икономика. Тракия-М. София. 2000.
7. Пилбийм, К. Международни финанси. ФТР. София. 1995.
8. Рангелова, Р. Международни икономически сравнения. НЕКСТ. София. 2003.
9. Савов, Ст., Р. Гечев, В. Иванова и Ек. Сотирова. Световна икономика. Стопанство. София. 2006.
10. Савов, Ст. отг. ред. Икономикс. Тракия-М. София. 1998.
11. Сотирова, Е., В. Иванова. Световна икономика. Тракия-М. София. 2009.
12. Стефанов, Ст. Международна икономика. Нов български университет. София. 2006.
13. Стоименов, М. Международни финанси. Тракия-М. София. 2011.
14. Волгина, Н. А. Международная экономика. Эксмо. Москва. 2006.
15. Киреев, А. Международная экономика. Международные отношения. Москва. 2000.

16. King, Ph., S. King. International Economics, Globalization and Policy. 5th Edition. Mc Graw-Hill/Irwin. 2008.
17. Krugman, P. R. and M. Obsfeld. International Economics. 8th Edition. Pearson International Edition. 2009.
18. Molle, W. The Economics of European Integration. 5th Edition. Ashgate Publishing Co. 2006.
19. Pugel, T. International Economics. Mc Graw-Hill. 2008.
21. Salvatore, D. International Economics. 10th Edition. Wiley Publishing. 2009.

BA201

СВЕТОВНА ИКОНОМИКА

ЧАСТ I. МЕЖДУНАРОДНА МИКРОИКОНОМИКА (МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВИЯ И ДВИЖЕНИЕ НА ПРОИЗВОДСТВЕНИ ФАКТОРИ)

Тема 1. Класически теории за международната търговия

Меркантилизъм. Роля на държавата в икономиката. Виждането за активен търговски баланс. Значение на меркантилизма. Теория за абсолютното предимство на Адам Смит. Абсолютното предимство като основа на взаимноизгодна търговия. Допускания в модела на Смит. Абсолютно предимство в условия на автаркия и в условия на специализация. Относителни цени на стоките: условия на търговия. Теория за сравнителното предимство на Дейвид Рикардо. Закон за сравнителното предимство. Относителни цени на стоките и специализация. Сравнително предимство и алтернативни разходи. Граница на производствените възможности и алтернативни разходи. Пълна специализация и изгода от търговията при постоянни алтернативни разходи.

Тема 2. Неокласически теории за международната търговия

Теорията на Хекшер-Олин – съотношение на производствените фактори и международна търговия. Допускания на теорията на Хекшер-Олин. Определения за факторна интензивност и факторна изобилност. Теорема Хекшер-Олин. Причинно-следствени връзки в теоремата Х-О. Теорема Хекшер-Олин-Самуелсън. Причинно-следствени връзки в теоремата Х-О-С. Ефект от търговията върху разпределението на дохода. Международната търговия като заместител на международното движение на производствени фактори. Теорема Столпер-Самуелсън: влияние на цените на стоките върху факторните цени. Теорема на Рибчински: влияние на предлагането на производствени фактори върху обема на произведените стоки. Възможност за деиндустриализация. Емпирична проверка на теорията Хекшер-Олин: парадокс на Леонтиев. Стандартен неокласически модел на международната търговия. Граница на производствените възможности при нарастващи пределни алтернативни разходи. Пределна норма на трансформация. Пределна норма на заместване. Равновесие в условия на автаркия. Равновесие в условия на търговия. Непълна специализация в условията на нарастващи пределни алтернативни разходи. Изгода от търговията.

Тема 3. Най-нови теории за международната търговия

Технологични теории за международната търговия: Шумпетер: технологична промяна и международна търговия; Познер: търговия, основана на технологични различия; Вернон: жизнен цикъл на стоката и международна търговия; Хофбауер: динамична икономия от мащаба и международна търговия. Международна търговия, основаваща се на икономии от мащаба на производството. Международна търговия в условията на монополистична конкуренция: модел на Кругман. Теория на вътрешноотрасловата търговия: с хомогенни и с

диференцирани стоки. Измерване на вътрешноотрасловата търговия – формула на Грубел-Лойд. Теория за конкурентните предимства на Майкъл Портър.

Тема 4. Международна търговска политика

Търговски ограничения - мита. Въвеждане на импортно мито в малка и голяма страна – ефекти. Норма на ефективна митническа защита. Немитнически търговски ограничения: Количествени ограничения – квоти, лицензи и доброволни експортни ограничения; Скрити ограничения – технически и административни бариери, изисквания за компоненти местно производство, държавни покупки, вътрешни данъци; Финансови ограничения – субсидии, кредитиране, дъмпинг. Аргументи за и против протекционизма. Международна търговска система ГАТТ (СТО). История на създаване на ГАТТ. Основни принципи на дейността на ГАТТ. Създаване на СТО.

Тема 5. Регионална икономическа интеграция

Икономическа интеграция - етапи. Неокласически подход към анализа на интеграцията: статични и динамични ефекти на интеграцията, опити за измерване на изгодата от интеграцията. Европейска икономическа интеграция: история на ЕС, институции, етапи на изграждане.

Тема 6. Международно движение на производствени фактори и ТНК

Структура и мащаби на международното движение на капитал. Мотиви за портфейлни и преки инвестиции. Неокласически теории за международното движение на капитал: Олин – международното движение на капитал като „изключение от правилото“; Нурксе – движението на капитал като резултат от разликите в лихвените проценти на страните; Иверсен – рискът като фактор за движението на капитал; Мъндел – международната мобилност на капитала като заместител на мобилността на стоките. Международно движение на труд. Международни (транснационални) корпорации – понятие и определения. Теории за международното производство и преките чуждестранни инвестиции: Теория за пазарната власт на фирмата: Хаймер; Теория за териториалното разполагане на производството: Вернон – теория за жизнения цикъл на стоката, Кожима и Озава – достъп до пазар и ресурси; Трансакционни разходи и интернализация в процеса на международното производство: Коуз, Бакли и Касон; Еклектична парадигма: Данинг – предимства на собствеността, местоположението и интернализацията. Роля на ТНК в световната търговия и международното производство. Трансферно ценообразуване – мотиви, влияние върху икономическата ефективност и контрол.

ЧАСТ II. МЕЖДУНАРОДНА МАКРОИКОНОМИКА (МЕЖДУНАРОДНИ ФИНАНСИ И ПОЛИТИКА В ОТВОРЕНА ИКОНОМИКА)

Тема 7. Валутен курс и валутен пазар

Валута и валутен курс – плаващ и фиксиран. Валутна котировка: пряка и косвена. Валутен пазар: институционална структура, световни центрове на валутна търговия, размер на валутния пазар, валутна структура на пазара. Видове операции на валутния пазар: спот сделки, форуърдни сделки, суап сделки, фючърсни валутни контракти, валутни опции. Валутен арбитраж, валутен риск, валутен хеджинг, валутна спекулация. Еволюция на световната валутна система: Златен стандарт, Бретън-Уудска валутна система, Ямайска валутна система, съвременни режими на валутните курсове. Аргументи за и против плаващия и фиксирания валутен курс.

Тема 8. Платежен баланс

Платежен баланс - основни понятия и определения, счетоводни принципи и стандарти. Текуща сметка на ПБ. Капиталова сметка на ПБ. Финансова сметка на ПБ. Търговски баланс, текущ баланс, баланс на финансовите операции. Уравновесяване на ПБ – автоматично и регулативно.

Тема 9. Платежен баланс и валутен курс

Основни понятия: обезценяване и поскъпване на валутата, девалвация и ревалвация, търсене и предлагане на чужда валута. Подход към ПБ от гледна точка на еластичността – ценова еластичност на търсене на износ и ценова еластичност на търсене на внос, условие Маршал-Лернер за стабилност на валутния пазар и успешна девалвация, влияние на девалвацията върху ПБ, ефект на кривата Джей. Абсорбционен подход към ПБ – национален доход, абсорбция и текуща сметка на ПБ.

Тема 10. Фактори, определящи валутния курс

Теория за паритета на покупателната способност. Закон за единната цена. Теория за ППС: абсолютен и относителен ППС. Надценена и подценена валута. Валутни курсове, лихвени проценти и инфлация. Непокрит и покрит лихвен арбитраж. Ефект на Фишер. Паричен и портфейлен подход към платежния баланс и определяне на валутния курс.

Тема 11. Макроикономическа политика в отворена икономика

Цели и инструменти на макроикономическата политика. Вътрешен и външен баланс като цели на макроикономическата политика. Типове международна мобилност на капитала. Диаграма на Суан. Правило на Тинберген. Построяване на модела IS-LM-BP. Модел на Мъндел-Флеминг. Макроикономическа политика при фиксиран и плаващ валутен курс. Принцип на ефективната пазарна класификация. Международна координация на макроикономическата политика.

Тема 12. Устойчиво икономическо развитие

Определение за устойчиво развитие. Силна и слаба устойчивост. Показатели за устойчиво развитие – индекс на човешкото развитие, матрица на БВП. Икономически растеж и околна среда. Регулиращи механизми за устойчиво развитие. Екофискална политика (екоданъци и еко субсидии). Международни икономически сравнения.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА

1. Съботинова, Д. Световна икономика. БСУ. Бургас. 2015.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Гаргов, В. Международен икономикс. Наука и икономика. Варна. 2010.
2. Епинг, Р. Ч. Световната икономика. Дамян Яков. София. 1996.
3. Илиев, И., Г. Маринов, А. Атанасов, В. Димитрова и А. Шиваров. Международен икономикс. Стено. Варна. 2004.
4. Коландър, Д. Макроикономика. Св. Климент Охридски. София. 1999.
5. Масларов, Св. Международни финанси. Нов български университет. 2010.
6. Миркович, К. Международна икономика. Тракия-М. София. 2000.
7. Пилбийм, К. Международни финанси. ФТР. София. 1995.
8. Рангелова, Р. Международни икономически сравнения. НЕКСТ. София. 2003.

9. Савов, Ст., Р. Гечев, В. Иванова и Ек. Сотирова. Световна икономика. Стопанство. София. 2006.
10. Савов, Ст. отг. ред. Икономикс. Тракия-М. София. 1998.
11. Сотирова, Е., В. Иванова. Световна икономика. Тракия-М. София. 2009.
12. Стефанов, Ст. Международна икономика. Нов български университет. София. 2006.
13. Стоименов, М. Международни финанси. Тракия-М. София. 2011.
14. Волгина, Н. А. Международная экономика. Эксмо. Москва. 2006.
15. Киреев, А. Международная экономика. Международные отношения. Москва. 2000.
16. King, Ph., S. King. International Economics, Globalization and Policy. 5th Edition. Mc Graw-Hill/Irwin. 2008.
17. Krugman, P. R. and M. Obsfeld. International Economics. 8th Edition. Pearson International Edition. 2009.
18. Molle, W. The Economics of European Integration. 5th Edition. Ashgate Publishing Co. 2006.
19. Pugel, T. International Economics. Mc Graw-Hill. 2008.
21. Salvatore, D. International Economics. 10th Edition. Wiley Publishing. 2009.